

Ana Galarraga Aiestaran

ZIENTZIAREN ARTEA

FRANKESTEIN

Oholtzara igotzeko batere beldurrik gabe, erronka berriari heldu dio Petti bakarlari nafarrarekin batera. Nobela historikoa hizpide harturik, musika-rekin uztartzea lortu du bikote artistikoak. “Harrera beroa egin digute hasieratik. Berezia eta ezberdina da eskaintzen duguna. Galderak, gogoe-tak eta planteamenduak proposatzen ditugu, pentsatzeko gakoak jaurti eta hortik gogoeta dezala norberak”. Kultura eta artearen bidez sentimenduak lantzea ederra da. 2022an egin zuten estreinaldia, eta urte hau oparoa izatea espero du. Galarragak ez du ez irrik ez ilusiorik galtzen mikrofonoaren atzean zein oholtzaren gainean.

“Euskarak ere terminologia berriak bere egin behar ditu, gainontzeko hizkuntzek bezala”

Pantaila eta mikrofonoaren beste aldetik entzuten dugu sarri, zientziaz orokorrean edota aktualitate zientifikoaz mintzo. Askorentzat ulertzeko zaila den hori errazago ulertu dadin egiten du lan Galarragak. Jendartearen zati handi batek zientziari errezeloz begiratzen diola jakitun, aurreiritziak albo batera uzteko gomendatzen du, egunerokoaren parte baita zientzia. Ohartzen ez bagara ere, gurekin dago une oro. Informazioa boterea den bezala, zientzia ere boterea dela dio. “Frankenstein” emanaldia ere sortu du Petti bakarlariarekin batera.

AITZIBER ZAPIRAIN ETXANIZ **DANI BLANCO**

Nola hasi zinen Elhuyarren?

Aurretik albaitaritza ikasi nuen Zaragozan, eta Elikagaien Zientzia ondoren, Gasteizen. Lan txikiak egin nituen han eta hemen, baina ez nabilen gustura. Elhuyarrek beka bat atera zuen zientzia dibulgazioan aritzeko, eta bertara aurkeztu nintzen. Hemen segitzen dut geroztik. Betidanik maite izan dut irakurtzea, idaztea eta hitz egitea. Horregatik, uste dut nire zaletasunak erabat uztartzen dituen lanpostua dudala gaur egun.

Zientzia komunikatzaile erreferentea zara egun.

Kostata, baina uste dut emakumeok ere ari garela erreferentzia irabazten. Zaila da sistemak berak jartzen digun zama gainetik kentzea. Lotsak, dudak, ustezko gaitasun faltak... Ahalduntze prozesu luzea izan ohi da, baina zorionez, geroz eta emakume gehiago garela esango nuke.

Unean bertan gertatzen ari denaz jarduten dut, gaurkotasunari oso loturiko gaiak jorratzen ditut.

Dena oso azkar doa eta gertatzen dena ulertzea ezinbestekoa da gure iritziz. Zientzia arloan ere momentuan dauden beharrei erantzuteko gai izan behar dugu euskaldun gisa.

Zientziaz eta euskaraz, erronka bikoitza?

Zientziari buruz jarduteak duen zailena da jendeari aurreiritziak kentzea. Badakit zientzia konplexua dela, ekonomia eta politika bezala. Aurreiritziak gainditu eta ulergarriak izatea da gure erronka. Kontu bitxiak azaldu baino, errealtatea ulertzeko gakoak ematen ditugu. Zientzia ere informazioa da. Informazioa boterea den heinean, zientzia ulertzea ere bada informazioaren boterea edukitzea. Garrantzitsua da zientzia eta teknologia ulertzea, are gehiago egungo gizarte eremuan. Eta euskaraz delako egiten dut nire lana plazer handiz.

Terminologia nola lantzen duzue?

"Zientziak babes ekonomikoa behar du. Indar berezi bat egin behar da mundu mailan, jendarte osoaren onurarako izan dadin ikerturiko oro".

Erabakiak hartu behar izaten ditugu oso maiz, eta unibertitateekin zein Euskaltzaindiarekin jarduten dugu. Euskarak ere terminologia berriak bere egin behar ditu gainontzeko hizkuntzek bezala. Zorionez, dagoeneko asko dira gureganatu ditugun hitzak. "Neandertalak", esate baterako, lehen 'h'-rekin idazten genuen: "neanderthalak". Eta 'h'-a kentzeko apustua egin genuen, jatorrizko izena eraldatuz. Euskara ez baitago mundutik at, eta bilakaerak ditu, gainontzeko hizkuntzek bezala. Badu aski legitimitate eta prestigio halako erabakiak hartzeko. Bestela arrotzak egiten zaizkigu eta ez ditugu azkenean erabat gure egingo.

Zertan dago zientzia gaur egun?

Emaitza edo lorpen ekonomikoak ematen dituen hori aztertzen ari dira ikerlariak. Hor egiten dira inbertsioak. Osasunarekin edota energiarekin oso loturik daude gaur egungo ikerketak. Finantziarioa jasotzen dute, azken batean Mendebaldeko gizon zuri heterosexual familia buruarentzat interesgarriak direlako.

Lortuko den emaitza ordaindu dezakeenari egiten dio mesede ikerketak. Zientziaren abiapuntua ordea, jakin-mina eta ezagutza dira.

Zorionez, aipaturiko korrante nagusi horretatik kanpo oinarrizko zientzia ere egiten da, baina ez da gehiengoa. Zientziak babes ekonomikoa behar du. Euskal Herrian ere ikertzen da, unibertsiteteen eta zentro espezializatueta. Esango nuke indar berezi bat egin behar dela mundu mailan, jendarte osoaren onurarako izan dadin ikerturiko oro.

Zientzia bai eta kultura ere bai; eta orain *Frankenstein*?

Literatur zale amorratua naiz txikitatik. Pandemia garaian ordea, etxetik atera ezin genuen aro horretan, etxean nituen liburueta jo nuen. Eta Mary Shelleyren *Frankenstein* esku artean nuela, Pettik *Manipulazio Estrategiak* kaleratu zuen. Entzun nuen aldi oro, nobelaz gogoratzen nintzen. Jendartean erabiltzen diren manipulazio estrategiak, etika, morala... baitituzte bi lanek hizpide. Pettirekin harremanetan jarri nintzen, nire

burutazio eta sentsazioak azalertzeko. Handik gutxira, (H)ilbeltzan parte hartzeko proposamena egin zioten berari eta hark niri bota zidan amua. Hitzordu ezin hobea zelakoan, bion arteko lana uztartzeko eta hala *Frankenstein* plazaratzeko. Eta hori egin genuen. Ume txiki baten ilusioarekin igo nintzen lehen aldiz oholtzara. Konfiantza itsuarekin, emaitza nolakoa izanen zen jakin gabe, eta zoragarria izan zen esperientzia. Baita jendeak ondoren esan ziguna ere.

Oholtzan mikrofono atzean bezain gustura?

Bai, oso gustura. Asko gustatzen zait. Antzerkia ere egin izan dut Zarautzen. Esperimentaziorako diziplina paregabea dela esango nuke. Niri askatasun sentsazioa piztu izan dit.

Ez dut inoiz asmo berezirik izan oholtza gaineko kontuekin. Baina suertatu egin da. Eta deitzen gaituzten lekuetara joaten gara pozik. Antzerkian, musika dantza, testua... Nahi dena integratu daiteke. Guk momentuz musika eta testua uztartu ditugu. ●